

POMM1083
Suomen kielen ja
kirjallisuuden
pedagogiikka
(5 op)

Monilukutaito:

- Aluemuurteet
- Draama
- Oppimateriaalit
- Moduulitehtävät

Pro-ryhmä

Sanna Mustonen

sanna.s.mustonen@jyu.fi

Tänään tavoitteena

- Kieli, variaatio ja identiteetti: tutustua aluemuurteisiin luovasti
- Saada työkaluja draaman käyttöön
- Tutustua tarkemmin alakoulun oppimateriaaleihin
- Antaa ja saada palautetta moduulitehtävistä → syventää ymmärrystä monilukutaidosta

Lämmittelyharjoitus

Olemme toisillemme peilejä.

Tunnistatko murteen?

Lehm ja koiv

Mää tahro olla lehm koivu al.

Mää en tahro olla luav.
Mää en tahro oppi uut taitto-ohjelma.
Mää en tahro selvittä äit-tytär suhret.
Mää en tahro viärä sitä kirjet posti.
Mää en tahro soitta Kelan tätil.
Mää en tahro muista yhtäkän pin-koori.

Antakka mu olla lehm koivu al.
Viäkkä mu väsyne nahk kamarim permanol,
kakluni ette.

Heli Laaksonen / Pulu uis 2000

EN OO KORVAAMATOON

MUTTA PARAS MAHAROLLINEN

<https://areena.yle.fi/podcastit/1-62873904>

- Mitteepä tiet, jos tietokonneesj alakkaa renkata? Ossootko korjata ite vae maksakko isot rähnat huoltovirman kojjoottiloille? Jos et ossoo, nii luyepa tämä. Alakkaa mutkikkaammattii pelit kölökkästä.
- Jos tietokone kuatuu. Nosta se ylös. Vastasen varalle oes hyvä hommata asijalline atk-tuki, parrunpätkä käyp hyvin.
- Jos käättöjärjestelmä jummi. Käätä sitä noppeesti kiehuvasa veessä ja sitte pakastimessa. Näätä sille, miten paljon huonomminnii sen asijat voes olla. Eeköhän tokene.
- Jos ohjelma katkijaa. Vaeha kanavvoo. Jos out alaikäne, tarkista jotta ohjelma ei ou kielletty alta 16-vuotijaelta. Jos ee aata, nii soeta televisijon ohjelmapäevystyksee.
- Jos sähköposti ee kule. Uhkoo, että lopetat tykkännään konttuurissa käännin ja määät kyläkaapan asijakkaaksi.
- Jos rosesorj takkuvvaa. Se on kuitennii aena liijan vanaha ja aljtehone, nii että osta uusj.
- Jos hiiri ee liiku. Pistä kissa vierreen yöksj. Eeköhän ala vaahti maestuu.
- Jos näättö pimennöö. Sammuta valot ja sano, että osattaan sitä täällännii. Ja mää kalalle.

Murrealueet

- 1) [lounaismurteet](#)
- 2) [hämäläismurteet](#)
- 3) [eteläpohjalaiset murteet](#)
- 4) [keski- ja pohjoispohjalaiset murteet](#)
- 5) [peräpohjalaiset murteet](#)
- 6) [savolaismurteet](#)
- 7) [kaakkoismurteet](#)

https://www.youtube.com/watch?v=G_BTaMCaix8

RAP-paja

- 3-4 hengen ryhmissä lyhyt rap (esim. 4-8 säettä)
- Teema: oma asuinalue/maakunta/paikka
- Rapissa tulee käyttää alueen murteita ja sanontoja
- Aikaa n. 30 min
 - 1970-luvulla New Yorkissa syntynyt musiikkityyli
 - Perustuu rytmiseen puhumiseen ja riimien käyttöön
 - Taustalla biitti

Aarren esimerkki

Suolahti onpi het veleho paekka
Suojarinteellä kattelen lumisaetta
Suolahesta löytyy järävi ja mehtä
Keskustasta löytyy myös
jalakapallokenttä

RAP valitsemastanne alueesta

- 1) Jakaudutaan Suomen kartalle ja muodostetaan ryhmät.
- 2) Kuvailkaa aluetta: Missä? Millainen? Millaisia ihmisiä? Millaisia tapoja? Millaista elämää eletään? Millaisia paikkoja?
- 3) Mitä sanontoja ja murteita alueella käytetään? Etsikää tietoa ja murre-esimerkkejä! (myös pedanetissa tapaamisten materiaaleissa)
- 4) Kirjoittakaa kuvailu uudestaan siten, että käytätte alueen sanontoja ja murretta
- 5) Kirjoittakaa kuvailu rap-muotoon (säkeet ja riimit)
- 6) Voitte tuottaa biitin tekoälyllä, beatboxauksella tai kehorytmeillä
- 7) Esitetään rapit!

Sanakirjoja avuksi

- <https://visitseinajokiregion.fi/kaupunki/kiva-tietaa-seinajoesta/murresanakirja/>
- <https://voionmaatanaan.net/ilmioita/tampere-suomi-sanakirja/>

- Piirrä kehokuvasi: minun kieleni ja murteeni

- Piirrä kehokuvasi: minun kieleni ja murteeni

Tutustuminen oppikirjoihin

- 30 min / n. 4 hengen ryhmät
- Tarkastelkaa oppikirjoja → Kierrättäkää eri ryhmille
- Miten kielioppia opetetaan?
 - Miten rakenteet (kielioppi) sidotaan kielenkäyttöön?
 - Miten merkityksistä neuvotellaan?
 - Miten ohjataan oivaltamaan säännönmukaisuuksia itse?
- Millaisia tekstilajeja?
 - Miten lukemista ohjataan?
 - Miten kirjoittamista ohjataan?
 - Miten suullista vuorovaikutusta ohjataan?
- Minkä oppikirjan valitsisit omaan opetukseesi? Miksi?

Vertaispalautteet moduulitehtävistä (n. 4 hengen ryhmät)

- 15 min. Tekstien tuottaminen ja tulkitseminen ja monilukutaito (Moduuli 3)
- 15 min. Kirjallisuus, kulttuuri ja lasten tekstiympäristöt (Moduuli 2)

Esittele lyhyesti keskeisimmät oivalluksesi ja erityisesti, mikä haastoi ajatteluasi

→Vertaispalaute:

- Mikä oli sinulle uusi näkökulma?
- Mitä et ymmärtänyt?
- Mikä itseäsi aiheessa haastaa?
- Millaisia näkökulmia toisit lisää?
- Miten täydentäisit tehtävää / oppilaalle annettavaa palautetta? / Millaista ohjausta taidon kehittäminen edellyttäisi?

Draamaa – miksi?

*Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja **ryhmään kuulumisen tunnetta**. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnoltaan terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin oppilaat pystyvät **ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa**. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista, jossa **osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa** toisten kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.*

(Opetushallitus 2014, 30.)

Draama

- **Osallistava** – esittävä
- Draamahetken raameja:
 - Aloitusrinki
 - Draamasopimus (turvallinen tila, vapaaehtoisuus, kaikki perustuu sopimukseen)
 - Lämmittelyharjoituksia, kevyitä improja; prosessimaisempaa draamaa
 - Yhteinen reflektio: Purku kunkin draamamenetelmän jälkeen: Mitä opit teemasta? Mitä opit työtavasta? Mikä asia jäi askarruttamaan, tuntui hyvältä, pahalta jne.?
 - Kiitos

Harjoitusesimerkkejä

- "Heitän sinulle..." (herneen, räpistelevän kanan, jääkaapin, märän palasaippuan...)
- Mielleyhtymät
 - Valitaan teema; parin kanssa vuorotellen saa sanoa yhden sanan
- Valehtelija
 - "Mitä teet? "Imuroin" (vaikka maalaa taulua)
- Elävä kone (liike + ääni)
 - maailmanrauhan kone, stressin poistamisen kone, opiskelukone, täydellinen talviloma -kone
- Minä olen puu (tai prosessimainen patsas/diakuva → rooliäänet)

Draamamenetelmät kokeiluun (4 hengen ryhmät)

- Valitkaa jokin sensitiivinen teema, jota kannattaisi käsitellä alakoulussa
- Rajatkaa yksi näkökulma aiheeseen. Esim. kiusaaminen – *Fatin on tuonut luokkaan synttäriherkkuja, osa lapsista heittää herkut roskiin.*
- Muotoilkaa oppimistavoite, joka kiinnittyy toiminnalliseen, elämykselliseen, kokemukselliseen oppimiseen.

Saatte yhden seuraavista draamamenetelmistä, jota testataan tässä ja nyt aiheen käsittelyyn:

1. **patsaat & ajatusäänet:** ryhmä muodostaa patsaan, yleisö käy antamassa patsaalle ajatusääniä; yksi ryhmän jäsen ohjaa tilannetta
2. **kylmä tuoli:** mitä haluaisit sanoa tässä tilanteessa tälle henkilölle/tilanteelle/ryhmälle. Käydään useampia repliikkierroksia. Ryhmä aloittaa, yleisö liittyy mukaan.
3. **äänimaisema:** tuotetaan kehon äänin tunnetila ja yhteinen kokemus, jolla ilmaistaan sitä, miltä tuntuu olla xx tilanteessa. Yksi ryhmästä ohjaa, muut ryhmän jäsenet mallintavat yleisölle, joka on mukana (silmät suljettuina).
4. **kehollinen pariharjoitus:** tuotetaan kehollisesti parin kanssa tunnetila ja yhteinen kokemus, jolla ilmaistaan sitä, miltä tuntuu olla tilanteessa. Ryhmä mallintaa yleisölle, joka liittyy mukaan.
5. **tilanne toisin (draamakohtaus):** konfliktitilanteen draamallistaminen & korjaava versio siitä. Ryhmä purkaa tilanteen yleisön kanssa.

Tutustukaa *Kokeillaan itse* -draamaoppaaseen ja suunnitelkaa harjoitus (15 min).

Lopuksi:

- Mitä havaitsit draamamenetelmien käytöstä oppimisessa?
- Mitä havaitsit draamaohjaajan tehtävistä ja roolista?
- Muuttuiko oma suhteesi draaman käyttöön? Jos, niin miten?

Lähteitä

- Anni Marin ja Sanni Swahn: Kokeillaan itse! Opas draaman työtapojen käyttöön yläkouluopetuksessa.
Kasvun ja oppimisen palvelualue Kuopion kaupunki 2018

https://peda.net/kuopio/muu-toiminta/kulttuuripolku/kokeillaan-itse/kiodty:file/download/0c6e472e45ec29410d42d1c5881c39aa0c5131f3/Kokeillaan_itse.pdf

- Marin, Anni 2017. Kiitos kaveruudelle – Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen ohjaajan käsikirja.
<https://www.kuopio.fi/documents/7369547/7488410/Kiitos+kaveruudelle+-k%C3%A4sikirja/24a71851-db63-4a38-bd76-45a864a8272d>
- Aromaa, Sini 2017. Draamakasvatuksen työpaja kieli- ja kulttuuriryhmien opettajille – PowerPoint -esitys.
<https://onedrive.live.com/view.aspx?resid=78AF580B459280D7!13352&ithint=file%2cpptx&app=PowerPoint&authkey=!AOyNcl-YGag3rLU>
- Pikkarainen, Maria ja Kuronen, Virpi 2010. Matroskinin työkalupakki